

פרוטוקול מס' 55
מועדת העבודה שהתקיימה ביום כ' תמוז תשל"ד
(10.7.1974) בשעה 08:50

נ כ ח ו : חברי הועדה:

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו
ל. דיציאן
א. לין
ח. שמעוני
פ. גרופר
ה. זיידל
מ. ורטמן
מ. גז
י. יודין

מ ו ז מ נ י ס :

א. חלבין - משרד התחבורה

מזכיר הועדה:

י. שומרון

ר ש ס :

"חבר המתרגמים"

סדר היום: הסכסוך בצי הסוחר הישראלי. (הצעת חה"כ ז. שובל)

1206.

(נתקבל ביום 21.7.74)

היו"ר ש. ארבלי:
אני פותחת את הישיבה. אנחנו היום רוצים לגמור את ענין מסקנות הועדה בנושא הסכסוך בצי הסוחר הישראלי. אני רוצה בראשית הישיבה לבקש סליחתם של חברי הועדה על כך שהטיוטא מוגשת ללא הדפסה. זה קריא בהחלט. בכנסת הזאת לא היה מי שידפיס.

י. שומרון:
"מסקנות ועדת העבודה בנושא הסכסוך בצי הסוחר הישראלי.
בישיבת הכנסת מיום כ"ח בשבט תשל"ד - 20 לפברואר 1974 - הוחלט להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הועדה שתדון בהצעה לסדר היום של ח"כ זלמן שובל, מ. פעיל וי. בן-מאיר, בנושא: הסכסוך בצי הסוחר הישראלי.

ועדת הכנסת בישיבתה ב-ד' באדר תשל"ד - 26 לפברואר 1974 - החליטה להעביר את הדיון בנושא הנ"ל לוועדת העבודה.

ועדת העבודה קיימה 5 ישיבות ושמעה את נציגי משרד התחבורה, נציגי ההסתדרות, נציגי האיגוד הפדרטיבי לימאים דירוגים, איגוד קציני הים ונציגי חברות הספנות."

א. חלבין:
היה איגוד כזה, זה לא השם. נציגי איגוד הימאים דירוגים.

י. שומרון:
"לוועדה נמסר כי שביתת הימאים פרצה בחודש פברואר 1974, בעקבות הפסקת פעולות חברת צים, קווי נוסעים ואובדן מקומות עבודה ע"י ימאים דירוגים וקציני ים כתוצאה ממכירת אניות דן ונילי".

ל. דיציאן:
דן ונילי עדיין לא נמכרו. אנחנו צריכים לדייק בעובדות.

היו"ר ש. ארבלי:
נתקן: כתוצאה מהחלטת החברה למכור אוניות דן ונילי.

י. שומרון:
"כך נמסר לוועדה ע"י נציגי צים כי מאז שביתת הימאים הגדולה ב-1952 ועד 1972 היתה רגיעה ביחסי העבודה בספנות. לעומת זאת עסקו הגורמים הנוגעים בדבר בשנתיים האחרונות בבעיית פתרון של כ-10 שביחות על רקע יחסי עבודה מעורערים. במהלך שביחות אלה שותק הצי סה"כ במשך 57 ימים".

א. חלבין:
אני לא הייתי אומר שהצי אלא חלק מהענף. חלק מהצי. אני לא הייתי מחמיר עד כדי כך.

ה. זיידל:
האם אנחנו מוכרחים למסור בדיוק על 10 שביחות, 57 ימים?

היו"ר ש. ארבלי:
לא מוכרחים, אבל זה נותן קצת רקע שהיתה רגיעה 20 שנה, לא היו כמעט שביחות, פרט ל-10 שביחות שהיו, וזה קצת מתקשר עם השביחה שהיתה.

י. שומרון: "היו הפסקות עבודה במשך 57..."

ה. זיידל: היו הפסקות עבודה על רקע יחסי עבודה מעורערים, במהלך הפסקות העבודה האלה עורער המהלך התקין.

י. שומרון: "היו הפסקות עבודה במשך 57 יום. שבתות אלה גרמו לזעזועים בצי הסוחר במשך 57 יום".

"לפי הנתונים שנמסרו לוועדה ע"י אגף הפפנות והנמלים במשרד התחבורה היחה מצבת כוח האדם בצי הסוחר הישראלי ב-31 דצמבר 72 כדלקמן: באניות המניפות דגל ישראל - 2,094 ימאים, מהם 1,390 ימאים ישראלים ו-704 ימאים זרים. באניות המניפות דגל זר - 997 ימאים, מהם 564 ימאים ישראלים ו-433 ימאים זרים."

א. חלבין: באניות המניפות דגל ישראל - זה בסדר. באניות המניפות דגל זר - רצוי לציין בבעלות ישראלית.

הערה שניה, ואולי כדאי לציין את זה, ואני חושב בקול רם. אנחנו מדברים על מצבה, כלומר על מספר ימאים ביום נחון באניות נתונות. זה איננו אומר שזה מספר הימאים המועסקים בצי הסוחר, אולי כדאי לדעת את זה, מפני שמספר המועסקים הוא כמעט כפול, לפחות הישראליים. זה נע בין 4000 ל-5,000, כיוון שיש חופשות, כיוון שיש השתלמויות ומספיק סיבות כדי שחלק מהימאים יהיה בחוף. זאת מצבה, אבל אם אתם רוצים למסור מצב עובדתי יותר רחב, אולי כדאי לציין את זה.

ה. זיידל: יש כאן ענין אחר - איך זה יתכן, אנחנו מוסרים מספרים ל-72

היו"ר ש. ארבל: אין מספרים אחרים.

א. חלבין: זה ל-1973.

י. שומרון: "מספר האניות תחת דגל ישראלי - 66 ותחת דגל זר - 28 אניות. כמו כן נמסר לוועדה על התקדמות והתפתחות שחלה בצי הסוחר הישראלי.

ל. דיציאן: כאן אנחנו למעשה אומרים מה שלא אמרנו מקודם. אם אנחנו אומרים: "תחת דגל זר", משתמע מזה שאלו לא אניות ישראליות.

י. שומרון: "כמו כן נמסר לוועדה על ההתקדמות והתפתחות שחלה בצי הסוחר הישראלי. לפי הערכה של חברת צים עולה מחזור ענף הספנות על 400 מיליון דולר. הערך המוסף של חברת צים בלבד היה ב-1973, 25% מכלל מחזור.

נציגי חברת צים מסרו כי הדינמיקה של הפעלת הענף היא עכשיו בחידוש הציוד. מ-1963 עד 1973 מכרה החברה 11 אניות ישנות ורכשה 14 אניות חדשות. נציגי צים מסרו כי מתוך השוואות מתברר שהעלות הכוללת בשכר העבודה לאניה עולה לציים

בין 80 אלף דולר עד 200 אלף דולר, יותר מאשר אניות החברות אתן מתחרה צימ.

הן הדגישו נציגי צימ כי סדר גודל הרווחיות של חברת צימ עם ההשקעות של כ-700 מיליון דולר, בחצי הראשון של 1973, היה עם רווח טיפולי של אחוז אחד על מחזור הכסף. נציגי צימ אמרו כי החברה עומדת עתה על סף מעבר מחברה רווחית לחברה העלולה להפסיד כספים ניכרים".

היו"ר ש. ארבלי: כאן נשאלת השאלה אם אנחנו מוחקים את כל הפרק הזה או אנחנו נשאר

ממנו משהו.

ל. דיציאן: אני רוצה קודם כל להעיר שאת החלק הזה שנותן לנו היסטוריה, מה שהיה ב-1971 בהחלט צריך למחוק. מצבים כלכליים השתנו מאז ולא מעניין את הכנסת, בודאי לא בקשר לסכסוכי עבודה.

גם את הדברים האלה שאומרים כאן, בכל הכבוד, זה לא אומר שום דבר. אומרים אחוז אחד ממחזור, אם אנחנו לא נותנים את המחזור בכלל, איש לא יודע מה זה ואין לנו את המחזור, לא קיבלנו. עד כמה שאני זוכר, השתתפתי נדמה לי בכל הישיבות, לא קיבלנו את כסף המחזור, אז כשאומרים אחוז אחד של המחזור זה לא נותן דבר.

ה. זיידל: אני לא יודע איך מקובל, אבל דומני שחברת צימ הסבירה את כל הנושא שלה, למה היא נאלצה למכור, למה יש סכנה שתיפסק הרווחיות. כאן היא אומרת שהיא מוכרחה להתחרות בחברות זרות והיא משלמת הרבה יותר. ברגע שאנחנו מוציאים את הפרק הזה, אנחנו משמיטים בכלל את התרוץ שלה. אפשר לנסח את זה אחרת, אבל את הטיעון העיקרי, למה היא הגיעה לידי מסקנה, דומני שהועדה צריכה לציין מה אמרה חברת צימ, מה אמרו על זה נציגי העובדים ואחר כך להגיע למסקנות.

מ. ורטמן: אני מציע שאנחנו נמחוק את כל הפרק.

האניות נמכרו ב-1973 ופה מדובר על 1971. שנית, אני לא חושב שצריכים לכתוב על שחברה החליטה למכור אניות ולרכוש חדשות. לדעתי גם זה איננו רלוונטי לנושא זה. היה סכסוך בקשר לשתי אניות. לו חברת צימ היתה מסבירה בקשר לשתי האניות, יש בזה הצדקה לכתוב. החברה החליטה למכור שתי אניות כדי לקנות שתיים-שלוש אניות אחרות כדי להפעיל ויש לזה חשיבות. אבל אם היא כותבת שהיא מכרה 11 וקנתה 14 ולמרות זה פרצה השביתה, נשאלת השאלה מה קורה כאן.

לכן אני בדעה, שאחרי 57 ימים, נכניס מיד את הפרק "נמסר לוועדה על המאמצים שנעשו מצד כל הגורמים הנוגעים בדבר..." כי זה מתחבר. ענין של כמה ימים יש או כמה אניות אפשר לכתוב בסוף או בהתחלה, אבל לא באמצע.

ל. דיציאן: אני רציתי להציע, בהמשך לדבריו של ח"כ ורטמן, לי לא נראה הפרק

הזה בכלל בגלל זה שכאן יש דחיות של חברת צימ, לא קיבלנו מספיק נתונים כדי לשים את זה על שולחן הכנסת ולהביע דעה על זה. גם כאן כתובים דברים שהם לא משתלבים אחד בשני - מה זה מעניין אותי לכתוב

את הערך של האניות, 700 מיליון? ואחר כך לא להגיד: הרווחיות על ההשקעה של 700 מיליון אלא להגיד את הרווחיות מהמחזור שאני לא יודע. אין לך רווחיות, יש לך השקעה של 700 מיליון דולר. אין לך כל השוואה בין הרווח הטיפולי לבין ה-700 מיליון דולר, אלא יש לך אחוז אחד של המחזור שהוא יכול להיות 200 מיליון דולר או יכול להיות 2 מיליארד דולר. אינני יודע מה המחזור.

ה. זיידל:

אולי אתה צודק אם צריכים סעיף זה או אחר להוציא, אבל לגופו של ענין, הטיעון על המצב של החברה, על אניות ששנות ועל זה שהיא מוכרחה להתחרות עם חברות אחרות, הטיעון הזה מוכרח להופיע, כי אחרת אתה אומר שבכלל הם עשו כאן איזה דבר שלא יתכן, אז אתה מוכרח לתת את הטיעון שלהם. הם הגישו את זה בכתב, צריכים לתת לדעת למען הכותבת: הנהלת חברת ציט מסרה לנו ואחר כך למסור מה היא מסרה. ואחר כך למסור מה מסרו נציגי העובדים ולאחר מכן המסקנות.

היו"ר ש. ארבלי:

מדוע אני כאן השארתי את זה ואמרתי נראה מה דעתם של החברים, מה יהיה השיקול שלהם. אנחנו הלכנו לדיון ומר יעקב כהן שסיים תפקידו ב-1 ליולי במשרד התחבורה, כל הזמן רצה שאנחנו לא נראה את הענין הזה של הסכסוך ביחסי העבודה כבעיה בפני עצמה, אלא נראה את זה כתמונה כוללת מתוך כל הבעיות שישנן בצי הסוחר.

כאן בכל זאת כאשר הופיעה ציט ונתנה תמונה כזאת, אשר בכל זאת שימשה כביכול כרקע להצדקה שלה על הצעד שהיא רצתה לעשות אותו מבחינה זאת. אולי הנחונים הללו צריכים לשנות אותם, אבל צריך לקשר עם הטיעון של ציט לצעדים שהיא נקטה. זה צריך להיות, מבחינת האספקט הכלכלי, מבחינת הרווחיות וכו' וכו'. גם הם ביקשו את זה, גם הם אמרו שאי אפשר לבוא לדבר על הנושא הזה מבלי לראות את התמונה הזאת מבחינתם.

א. חלבין:

אני חייב לומר שאני לא אחראי בהחלט למה שציט כתבו, אבל אני חושב שמהו - כפי שיו"ר אמרה - מהטיעון של חברת הספנות, וטיעון שהוא תמונה כוללת ולא דווקא של גישה של עובדים לחוד, מעבידים לחוד, או סכסוך זה או אחר - אני חושב שכן חייבים להזכיר.

באשר לעובדות, אולי, לגבי ה-400 מיליון דולר. זה מספר, כפי שאנחנו מכירים אותו, המתייחס דווקא ל-1973. זה מספר המתייחס לכל הענף.

לגבי הערך המוסף - לא מזמן גמרנו מחקר לגבי שנת 1972 לגבי ציט וזה מסתובב סביב ה-19-20 אחוז. זה מחקר שאנחנו בדקנו לגבי 1972.

לנושא עצמו - אני לא חושב שהבעיה כאן היא שתי אניות הנוסעים שנמכרו. סכסוכי העבודה הן לא בגלל שתי אניות הנוסעים או יתכן והסכסוך האחרון - שנבע כתוצאה משתי אניות הנוסעים - הוא העלה את כל בעיית סכסוכי העבודה. סכסוכי העבודה, בכל מה שקשור לפחות בחברות הספנות, מהנקודה הזאת, זה אותם 10 סכסוכי עבודה שהיו ואם אמרנו 10 סכסוכי עבודה אמרנו צי הסוחר, ואם אמרנו צי הסוחר אמרנו שקנו ומכרו כך וכך אניות והחליפו כך וכך אניות. אי אפשר להתרכז רק בשתי האניות האלה ולכן באיזה שהוא מקום חייבים להזכיר את המבט הכולל של חברות הספנות, שניקנו ונמכרו כך וכך אניות. שלמעשה הצי גדל או קטן, על כל פנים: כך וכך נמכרו, כך

וכך ניקנו, כך וכך מקומות היו, נשארו או הוגדלו.

היו"ר ש. ארבלי:
זאת אומרת, זאת לא הפעם הראשונה
שהחליטו למכור, אלא היו אניות
שנמכרו כבר.

א. חלבין:
המכירה של שתי אניות הנוסעים או
ההשבתה שלהן - הכוונה למכור
אוחן - אני לא חושב שזה בהכרח החלטה של צים. כאשר צים עצמה בתוך
החברה הזאת היא 50 אחוז.

היו"ר ש. ארבלי:
לכן אני הייתי מציעה, את העניין
של עד 1971 אנחנו מחקנו.

ל. דיציאן:
אני הייתי מציע להשאיר את הקטע
המסחיים: 200 אלף דולר יותר
מאשר לאניות החברה אתן מתחרה צים. ואחר כך עד סוף הקטע הזה,
למחוק.

היו"ר ש. ארבלי:
על עניין הרווחיות הם דווקא
עמדו עליו. ומדוע? עצם העובדה
שהחזקת שתי האניות הללו גרם הפסדים גדולים לצי והסובסידיה שהממשלה
היתה צריכה לשלם שנה שנה. לכן הם רוצים בכל זאת להדגיש שידעו
גם מה המצב של החברה היום.

אני אולי פה לא הייתי נוקטת
במספרים. היינו אומרים ששכר העבודה לאניה בצים עולה יותר מאשר
אניות בחברות שהיא מתחרה אתן.

ה. זיידל:
אני בכל זאת מוכרח להגיד שאת
הקטע הזה כן הדגישו נציגי צים,
סדר גודל הרווחיות של חברת צים עם השקעות של 700 מיליון דולר בחצי
הראשון של 1973. זה באופן כלכלי והגיוני אין לו כל בסיס.

היו"ר ש. ארבלי:
אם אתם מציעים שאת עניין הרווחיות
נוציא, אז נוציא. אני הייתי
סבורה שלא מזיק להשאיר את זה. זה נמסר על-ידם.

ל. דיציאן:
אני רוצה כאן לדעת מהו המחזור.
איזה קשר יש בין ההשקעה ואחר
כך להגיד אחוז מהמחזור, בלי לציין את המחזור.

היו"ר ש. ארבלי:
מי שירצה לדעת מהו המחזור, יקח
את המאזן של צים ויראה מהו המחזור.

ל. דיציאן:
אינני יודע אם הם רוצים לתת את
המחזור. הם דיקדקו בכל מילה
שאמרו - אני שמתי לב לזה - זה עניין של מתחרים להגיד את המחזור.

ה. זיידל:
זה גם כן לא מתחבר. הרווח הוא
מהשקעות. מהו הרווח של השקעות.

אני אשאל את צים אם כדאי להכניס את כל זה.

היו"ר ש. ארבלי:

אנחנו נברר עם צים ואני אודיע לה"כ דיציאן.

י. שומרון:
"כך נמסר לוועדה על המאמצים שנעשו מצד כל הגורמים הנוגעים למצוא פתרונות לבעיית אבטלתם של מרבית הימאים שנשארו מחוסרי עבודה כתוצאה ממכירת שתי אניות חברת צים. ב-4 פברואר 1974 מינה שר התחבורה ועדה..."

א. חלבין:
נכתוב: "כך נמסר לוועדה על המאמצים שנעשו מצד כל הגורמים הנוגעים בדבר למצוא פתרונות לבעיית אבטלתם של מרבית הימאים שנשארו מחוסרי עבודה כתוצאה ממכירת שתי האניות של צים, קווי נוסעים".

י. שומרון:
"ב-4 פברואר 1972 מינה שר התחבורה ועדה לפתרון הבעיה. הועדה טיפלה בכ-310 ימאים מהם כ-250 ימאים דירוגים וכ-60 קצינים. הוחלט להחזיר ללשכת העבודה לימאים כ-200 ימאים תוך תשלום דמי אבטלה לימאים אלה עד ה-5 באפריל 1974. כן הוחלט להוציא לפנסיה מוקדמת כ-20 ימאים ולטפל בפתרון בעיותיהם של 75 ימאים שלא יכלו לחזור לעבודה מחמת בריאות לקויה."

במהלך דיוני הועדה נתקבלה הודעת משרד העבודה כי נימצא פתרון לבעייתם של כ-80 ימאים שעדיין נותרו ללא תעסוקה ושלגביהם הופסקו תשלומי דמי האבטלה. לפי הסדר שהושג בין נציגי ההסתדרות ונציגי איגוד הימאים, דירוגים, לבין משרד העבודה - פתח משרד העבודה קורסים להשתלמות מקצועית לכ-80 ימאים שנותרו ללא עבודה עד למציאת עבודה מתאימה עבורם ובתקופה זו יקבלו הימאים תשלום משכורת".

זה לא משכורת. זה תשלומים, מענק.

היו"ר ש. ארבלי:

ה. זיידל:
הערתך היא כללית. דומני שהועדה מציינת רק צד אחד. בכל העמוד הראשון, שני, שלישי ורביעי מדבר רק על מה שהנהלת צים ואין כאן שום דו"ח על מה שנציגי העובדים ונציגי ההסתדרות הציגו. לפני שאנחנו מגיעים למסקנות, לאחר ששמענו את נציגי צים וחברות ספנות, צריכים לראות מה טענו האחרים ורק לאחר מכן להגיע למסקנות. כי למשל, הויכוח בענין הקורסים היה ויכוח חריף מאד עם נציגי הימאים.

לא. מי שהעיר היה נציג צים.

היו"ר ש. ארבלי:

אני רוצה לבקש מהיו"ר וממזכיר הועדה.

ה. זיידל:

היו"ר ש. ארבלי:
זאת בהחלט נקודה חשובה. נשאלת השאלה, כל מה שאיגוד הקצינים סיפר לא רלוונטי לכל הנושא הזה - על העבר, על המצבה. לא התייחסו לנושא הקונקרטי לכשעצמו. אנחנו נבדוק.

ה. זיידל:
אני חושב שבאותו רגע שאנחנו נכנסים לדיון הכלכלי של צים, אנחנו חייבים להתייחס גם למה שנאמר ע"י נציגי קציני הים בקשר להחלפת הצי. הם יצאו בהאשמה כבדה מאד, שבזמן שצים קנתה אניות לפני 8-10 שנים, אניות אלה היו כבר בשוק העולמי מיושנות. זאת האשמה חמורה מאד.

היו"ר ש. ארבלי:
לגבי הצד הכלכלי במסקנות שלנו אנחנו לא התייחסנו. לא ערכנו דיון כלכלי. אבל הם, בכדי לתת תמונה יותר שלמה, נתנו גם את הנתונים הכלכליים.

י. שומרון:
"לאחר שמיעת הגורמים השונים אשר הופיעו בפניה, קיימה הועדה דיון והגיעה למסקנות הבאות:
1. הועדה מביעה צערה על כך כי כל הגורמים הנוגעים בדבר לא השכילו למנוע את השביתה שפרצה כתוצאה מההחלטה למכור את האניות דן ונילי.

הועדה בדעה כי ניתן היה לעשות מאמצים נוספים ולמצות את כל הדרכים במשא ומתן כדי למצוא הסדר".

היו"ר ש. ארבלי:
פה אני רוצה להוסיף ולשמוע את דעתכם. אני חושבת שצריך להוציא שהשביתה שפרצה היתה בעקבות החלטה חפוזה ודבר שהביא בעקבותיו בכל זאת לנזקים חמורים למשק. אי אפשר לא להגיד מספר מילים גם על זה שהחליטו, גם להם יש חלק בזה. אני אומרת שכל הגורמים היו צריכים לעשות יותר מאשר עשו כדי למנוע את הסכסוך ולמנוע את השביתה. אבל אני אומרת שהועדה מביעה את צערה על כך שהשביתה בכל זאת פרצה, בעקבות החלטה חפוזה, דבר שהביא בעקבותיו...

ל. דיציאן:
כאן יש נקודה אחרת לגמרי - ואני בודאי לא מתנגד - שהועדה תביא ביקורת על עצם ההחלטה של מכירת האניות.

היו"ר ש. ארבלי:
אני אומרת כך: הועדה מביעה את צערה על כי ההחלטה על השביתה היתה חפוזה, והשביתה גרמה לנזקים חמורים במשק.

ל. דיציאן:
אני הייתי מקצר כאן וכותב שהשביתה הוכוזה בחופזה וגרמה הפסדים למשק.

י. שומרון:
"הועדה מביעה את דעתה כי ההחלטה על הכרזת השביתה היתה החלטה נמהרת וגרמה הפסדים למשק.

2. הועדה מציינת את עובדת גידולו והתפתחוּלו של צי הסוחר הישראלי על כל ענפיו ומביעה את בטחונה באפשרויות פיתוחו המתמיד.

ה. זיידל:
איזה קשר - או שמתחילים בכלל על גידול והתפתחות בכלל ואחר כך מדברים על שביתה, או שאם מדברים על שביתה נמשיך להגיד את כל הפתרונות שיש לשביתה.

פה, בסעיף השלישי, אנחנו רוצים גם
למצוא קצת איזון ולא שהמסקנות שלנו

היו"ר ש. ארבלי:

תהיינה חד-צדדיות כביכול.

אני מקבל את זה, מה שאני מציע זה
רק סדר של סעיפים.

ה. זיידל:

בסדר, יכול להיות שאת הסדר אנחנו
נהפוך, אבל עכשיו אנחנו מתווכחים

היו"ר ש. ארבלי:

על עצם העניין.

י. שומרון:
3. הועדה מביעה הערכה לציבור
הימאים על כל חלקיו - הדירוגים
והקצינים - העושים עבודתם נאמנה, בתנאים קשים ובמסירות, על נכונותם
לשרת בצי הסוחר ולקשור את עתידם עם מקומות עבודתם.
הועדה מציינת את תרומתו של ציבור הימאים בקידומו ופיתוחו של צי
הסוחר.

4. הועדה מציינת בהערכה את המאמצים שנעשו ע"י הממשלה, ההסתדרות,
חברות הספנות ועובדי הימאים, עם מציאת פתרון סביר ומניח את הדעת
לבעיותיהם של הימאים שנשארו מחוסרי עבודה בעקבות מכירת שתי
האניות.
הועדה רשמה בפניה את הודעת נציגי הממשלה וההסתדרות כי בעייתם של
העובדים הדירוגים שפוטרו מצאה את פתרונה על דעת כל הצדדים.

היו"ר ש. ארבלי:
ליתר דיוק, הבקר דיברתי עם מר סלמן
שהוא עמד בראש הועדה לסיים את כל
העניינים - אני רציתי לשמוע מפיו דבר - הוא אמר כי המשא ומתן עם
נציגי איגוד הימאים הסתיים - איגוד ימאים דירוגים - והסיכום שנחתם
בראשי תיבות מתקבל על דעת כל הצדדים. כן נמסר שהשבוע נעשים הצעדים
כדי להשלים את המשא ומתן עם איגוד הקצינים.

י. שומרון:
"הועדה רשמה בפניה את הודעת נציגי
הממשלה וההסתדרות כי בעייתם של
העובדים הדירוגים שפוטרו מצאה את פתרונה על דעת כל הצדדים. בעת
סיכום הדיון רשמה הועדה בפניה את הודעת מר י. סלמן כי המשא ומתן
עם נציגי איגוד הימאים הסתיים והסיכום נחתם בראשי תיבות מתקבל על
דעת כל הצדדים. כמו כן נמסר שהשבוע נעשים הצעדים כדי להשלים את
המשא ומתן. הועדה תובעת מכל הגורמים לסיים בהקדם את המשא ומתן
למציאת פתרון לקציני הים המעטים שנשארו עדיין ללא סידור.

5. ועדת העבודה סבורה כי מן הרצוי לבוא בדברים עם העובדים, אם
בכוונתה של חברת ספנות למכור אניה או לחסל ענף כלשהו.
במקרים מסוג זה חייבות החברות לדאוג שזכויותיהם ותנאי עבודתם
של העובדים לא ייפגעו. תנאי העבודה בים שונים במהותם מתנאים
במקומות אחרים ודבר זה מחייב תשומת לב מיוחדת לימאים.

היו"ר ש. ארבלי:
בדיונים שקיימנו לא היה ויכוח
בועדה שזכותה של צים שהיא יכולה
להחליט על חיסול זה או ענף אחר, מכירת אניה זאת או אניה אחרת. אבל
יחד עם זאת אנחנו רוצים שהדבר הזה יובא לידיעת ציבור העובדים, שהם
ידעו, שלא יעמידו אותם בפני עובדות ובאותו הזמן אנחנו רוצים
שזכויותיהם של העובדים לא יפגעו.

ל. דיציאן:

נציג צים - בזמן שדיברנו
והתווכחנו בועדה - העיר שחברת
צים איננה יכולה, בזמן שהיא עומדת למכור אניה, לפעמים אפשר היום
למכור אניה במחיר איקס ומחר כבר לא. ואם מתחילים להיכנס למשא ומתן
עם עובדים, זה יכול להביא לנזקים.

מ. ורטמן:

על ההנהלה לראות את
האינטרסים של העובדים, זכויות
עובדים, לפני שהיא מוכרת את האניה. העובדים צריכים לדעת.

ה. זיידל:

אני מציע לכתוב שלהנהלת צים
זכות בלעדית להחליט על הדבר,
כולל מכירת אניות. יחד עם זה סבורה הועדה שלפני ביצוע העיסקה היא
חייבת לבוא בדברים עם נציגי העובדים ולהביא לידיעת העובדים. לפני
שמוכרים רוצים לדעת מה עם העובדים. למה אני צריך לתת זכות לממשלה
כשאני לא נוהג זכות למפעל פרטי?

א. חלבין:

עסקי ספנות זה לא עסקי יבשה
טהורים. אני מקבל את הסייפא
הזה שזכויות עובדות צריכות להישמר בכל מקרה, אבל לא דומה מכירה וקניה
של אניה - בחברה שיש לה 60 או 70 אניות - למכירת מפעל שלם או סגירתו.
מכירת אניה יכולה להתבצע בן לילה ואפשר גם למכור אותה מיד.

במקרה של סגירת חברה, אני
מבין שיש לעובדים זכות להיות בתוך התמונה מהתחלה. אבל מכירה וקניה
של אניות זה חלק תפעולי שאי אפשר לנתק אותו מהצד התפעולי של חברת
ספנות. חברת ספנות יכולה תמיד לבצע עיסקת הובלה גדולה, לפני שהיא
קנתה. היא מקבלת חוזה גדול וכתוצאה מהחוזה היא קונה 2-3 אניות, או
אם מתבטל חוזה אז היא מוכרת 2-3 אניות. זה עדיין לא אומר שהיא
סוגרת את הענף. לבוא ולעשות את זה מראש בידיעת העובדים, אניה כזאת
לא תמיד תוכל להימכר.

היו"ר ש. ארבלי:

איש לא מדבר על הסכמת עובדים
אלא על להביא לידיעת העובדים.

ה. זיידל:

יש כאן הסכמה לחיסול ענף -
על זה אין ויכוח -

היו"ר ש. ארבלי:

איש לא מתכוון חס וחלילה
שהולכים לחסל את חברת צים.
לא יתכן שהעובדים יעמדו בפני עובדות גמורות וישמעו על דבר זה או
דבר אחר ממקור שלישי.

י. יודין:

אני חושב שאין תקנה לצי ישראלי
אם לא נגיע לשיתוף עובדים
באחריות למשק ברמה זו או אחרת. מכיוון שאני לא הייתי בטוח שהעניין
בשל לא רציף כאילו דרך אגב להציג הצעה בכיוון זה.

עכשיו אני מציע, כדי לצאת
כאן מהמבוך, לכתוב: ועדת העבודה סבורה כי מן הראוי/רצוי כי החברה
תמסור לעובדים על כוונותיה. אותי לא מפחיד הניסוח "לבוא בדברים",
אבל אם מישהו חושש מפני משא ומתן בעניין זה, יש מילה הפותרת את הבעיה:

תמסור לעובדים, תביא לידיעת העובדים.

ה. זיידל:

אני מציע לכתוב: הועדה סבורה כי להנהלת צים זכות להחליט על עתיד החברה, כולל מכירת אניות. יחד עם זאת סבורה הועדה שלפני ביצוע העיסוקה, היא תבוא בדברים עם נציגי העובדים כדי להבטיח את הזכויות.

מ. ורטמן:

יש להבדיל בין צים קווי נוסעים - שם היה חיסול הענף וכל העובדים שהיו שם, חלקם לא נקלטו בעבודה. שם באמת זה מקום עבודה. יש כאלה שעזבו קיבלו פיצויים, יש כאלה שהלכו לקווי נוסעים וקיבלו עוד פעם פיצויים.

לגבי שאר האניות - האניה איננה מקום עבודה לימאי. הימאי שייך לשרות התעסוקה לימאים, הקצינים בחלקם הם עובדי צים ולכן יש גם ויכוח בין הקצינים לבין הדירוגים. מה קורה כאשר נמכרת אניה? ישנה שאלה של תעסוקה לימאים, אם ישנה, אבל אין תעסוקה לימאים אלה. זהו ההבדל בין מקום עבודה. יכול ימאי לרדת באניה אחת ולהמשיך למחרת באניה אחרת. למה התעוררה השאלה? מאחר ואלה שתי אניות בקו קצר, שנסעו הלוך ושוב, שבוע ימים וחזרה. זה נוח מאד, זה טוב. צריכים להזמין מישהו כדי לשמוע מי היה שם בעל החזקה ולכן פרץ מה שפרץ. ועיני לא צרה - הם עבדו, היתה להם זכות, היו להם הכנסות גדולות בקו הזה.

לכן אני אומר שאם הולכים בשני מישורים ואומרים שחברת ספנות יכולה למכור, כפי שאנחנו לא יכולים להתערב בכלל. אם זה ישנו ובד בבד ישנו פסוק שהנהלה תמסור לעובדים על כוונותיה, יש בזה מידה מסויימת שאפשר לשדר את זה הלאה.

היו"ר ש. ארבל:

אני מציעה: הועדה סבורה כי זכותה של חברת ספנות למכור אניות לחדש את הצי או לחסל ענף כלשהו. הועדה בדעה כי חברת הספנות תביא לידיעת העובדים על כוונותיה לנקוט בצעדים אלה. כי יש להביא לידיעת העובדים על כוונותיה לנקוט בצעדים אלה. הועדה תובעת כי במקרים מסוג זה חייבות החברות לדאוג שזכויותיהם וכו' - החלק השני נשאר.

י. יודין:

אני אינני בטוח שועדת העבודה נתבקשה לקבוע זכויות של החברה, גם לא זכויות ארגון העובדים. אני חושב שאנחנו דרך אגב נכנסים למבוך - אני בזה לא קובע, לי יש דעה שחברה יכולה למכור אניה, יש לי גם דעה עפ"י איזו פרוצדורה היא יכולה לעשות את זאת - אבל מי ביקש מאתנו לתת הגדרת זכויות? זו עובדה שזו חברה לאומית או בחלקה לאומית, אבל מדיניות של חיסול ענפים בחברה לאומית, אני לא בטוח מי צריך להחליט - אם הנהלת החברה, אם הממשלה. אני לא רוצה לקבוע דרך אגב דברים שעליהם, לדעתי, באופן רציני לא דנו והם לדעתי גם אינם בגדר סמכותה של הועדה.

אנחנו נתבקשנו לעשות דבר אחד:

היה סכסוך עבודה בצים בסוגיה מסויימת ומכיוון שהכנסת החליטה שועדת העבודה תדון בסכסוך זה ומן הדין שהיא תנסה להצביע על אפשרויות למנוע סכסוכים כאלה בעתיד, אני אומר שאם אנחנו אומרים שבאותן הסוגיות אשר עלולות לשמש סלע מחלוקת, אנחנו מציעים נסיון שהוא מגע מהודק יותר בין חברה ובין עובדים. זוהי תרומתנו. אז אני מתנגד לכל הפרק הראשון. אני חיפשתי את הנוסחה הרכה ביותר, בשים לב להתנגדות

של כמה חברים, איך לטפל.

לדעתי, מן הדין או מן הרצוי או מן הראוי, כשהנהלת החברה כשתעמוד בפני הבעיה של מכירות, תמסור לעובדים. אני בזה לא קובע שהיא בלי רשותם או בלי הסכמתם איננה יכולה לפעול. אני לא מגביל אותה. אבל מה פגום בזה שחברה תודיע, תמסור על כוונותיה לעובדים? ולפי דעתי רק זה צריך להיות, בלי כל השורות שקדמו.

היו"ר ש. ארבל:
אז נגיד כי ועדת העבודה סבורה כי מן הראוי לבוא בדברים עם נציגי העובדים אם בכוונתה של חברת ספנות למכור אניה, לחדש את הצי או לחסל ענף כלשהו. והיתר ישאר. אני לא רואה בזה שום דבר שיש לפגם.

ע"י הניסוח הזה, אין בדברים הללו כדי לשלול מזכותה של החברה לעשות מה שהיא רוצה. אנחנו רוצים דבר אחד: הדבר הזה מונע הרבה מאד סכסוכים שיכולים להיות. אנחנו רוצים שהיא תמסור לעובדים על כוונתה זאת. הרי ממילא בהצעה האחרונה שלנו על הקמת הפורום המשותף, הדברים האלה יתבררו שם.

ל. דיציאן:
אני מציע לכתוב על הודעה חברת הספנות על מכירת אניה מסויימת. כי הודעה שאנו עומדים עכשיו למכור אניות, זה דבר לגמרי אחר מלמכור אניה מסויימת.

היו"ר ש. ארבל:
אז, ועדת העבודה סבורה כי מן הראוי/רצוי לבוא בדברים עם נציגי העובדים אם בכוונתה של חברת ספנות למכור אניות, לחדש את הצי או לחסל ענף כלשהו. במקרים מסוג זה חייבות החברות לדאוג שזכויותיהם של העובדים לא תיפגענה. תנאי העבודה ביים שונים במהותם... זה לא קשור הדבר הזה.

א. חלבין:
אם אין מניעה בניסוח עקרוני כזה, אולי הייתי מציע לשנות את הסדר: חידוש צי לפני כן. למרות שאני גם בעד הניסוח הזה לא בהכרח בעד.

היו"ר ש. ארבל:
אין מניעה שאנחנו נקדים: אם בכוונתה של חברת ספנות לחדש את הציוד, למכור אניות או לחסל ענף כלשהו. מקבלים את זה.

י. שומרון:
"ועדת העבודה סבורה כי מן הראוי לבוא בדברים עם נציגי העובדים אם בכוונתה של חברת ספנות לחדש את הציוד, לחדש את הצי, למכור אניות או לחסל ענף כלשהו. במקרים מסוג זה חייבות החברות לדאוג שזכויותיהם ותנאי עבודתם של העובדים לא יפגעו". היתר נמתק.

י. שומרון:
"6. לאור העובדה שתנאי העבודה ביים שונים במהותם מהתנאים במקומות אחרים, מביעה ועדת העבודה את דעתה כי על חברות הספנות להקדיש תשומת לב יתירה לטיפול בבעיותיהם של העובדים ולעשות להגברת ההבנה ביניהם לביין חברות הספנות ולחרום בכך לקיומם של יחסי עבודה תקינים".

"הועדה סבורה כי יש להקדיש תשומת לב מיוחדת ודאגה למשפחותיהם של הימאים הנאלצים, עקב עבודתם, להיות רחוקים מבתיהם."

היו"ר ש. ארבלי:
המדובר בקשר עם המשפחה ודאגה כאשר הימאי איננו בבית 7-8 חודשים.

י. יודין:
אני חושב שרק צודק אם באיזה שהוא מקום במסמך זה תהיה הערה המדגישה את הפיתוח של הצי.

היו"ר ש. ארבלי:
בסעיף 2, אני מוכנה שאתה תוסיף את הדברים שאתה אומר. אנחנו ציינו את העובדה של גידולו והתפתחותו של הצי וכו'. פה צריך להגיד שזה ענף חשוב לפיתוח כלכלת הארץ.

י. יודין:
צריך לכתוב שהועדה מעריכה את המאמץ שהושקע בפיתוח הצי כענף חלוצי, כענף חדש.

י. שומרון:
"7. ועדת העבודה ממליצה בפני משרד התחבורה, חברות הספנות וההסתדרות לפעול למשיכת כוחות צעירים לצי הסוחר הישראלי כדי למלא אחר המגמות של הפעלת הספנות הישראלית בידיים עבריות.

יחד עם זה ממליצה הועדה כלפי הגורמים הנוגעים בדבר להסב תשומת לב מיוחדת בהסברה, הדרכה ופעילות אחרת לבל יפגעו הימאים הישראליים מעובדת העסקתם של ימאים זרים באניות המופעלות ע"י חברות ספנות ישראליות.

8. הועדה סבורה כי על מנת ליצור תנאים אשר יאפשרו לימאים להמשיך בעבודתם שנים רבות בים ולא לנטוש מקומות עבודתם, יש לבדוק את ההצעות בדבר הנהגת פנסיה מוקדמת לימאים. הועדה רושמת הודעת חברת צים כי כבר קיימים כספים המושקעים למטרה של הקמת קרן כזאת.

9. הועדה רשמה בפניה את הודעת שר התחבורה בדבר קבלת ההצעה שהוגשה בדיוני ועדת העבודה בענין הקמת פורום משותף לנציגי הממשלה, חברות הספנות, ההסתדרות ואיגודי הימאים לגיבוש מדיניות הספנות, דרכי הפעלתה ושיתוף העובדים בדיונים על פיתוחה. גוף זה יתווה מדיניות כללית בענף הספנות למען רווחת העובדים והספנות.

היו"ר ש. ארבלי:
בנוסף לענין הזה של הפנסיה, זה אחד האלמנטים בכל זאת שבאו לביטוי בוועדה וגם בהמלצות של צים, האם אין מקום לציין שצריכה להיות גם דאגה ופעולה לשיפור שירותי הרווחה?

י. יודין:
הועדה מעריכה את המאמץ החלוצי שהושקע ע"י חברות הספנות ובראש וראשונה ע"י חברת הספנות הלאומית צים, לפיתוח הימאות הישראלית כענף חדש ורב סיכויים במשק, בהכשרה של אלפי ימאים לעבודה ותרומתה של הספנות למדינה בשטח כלכלי ובטחוני.

ל. דיציאן:

אם אנחנו כותבים צריך לכתוב
את כל החברות.

היו"ר ש. ארבלי:

כתוב שהושקעו ע"י כל חברות
הספנות ובראש וראשונה ע"י
חברת הספנות הלאומית צים. אחרי ההקדמה הזאת יבוא סעיף 2: הועדה
מציינת את עובדת גידולו והתפתחותו של צי הסוחר הישראלי, על כל
ענפיו.

אני קוראת את הסעיף שוב:
"הועדה מעריכה את המאמץ החלוצי שהושקע ע"י כל חברות הספנות ובראש
וראשונה ע"י חברת הספנות הלאומית צים, בפיתוח הספנות והימאות
הישראלית כענף חדש ורב סיכויים במשק, בהכשרה של אלפי ימאים יהודים
לעבודה בים ותרומתה של הספנות למדינה בשטח הכלכלי והבטחוני.
הועדה מציינת את עובדת גידולו והתפתחותו של צי הסוחר הישראלי, על
כל ענפיו, ומביעה את בטחונה באפשרויות פיתוחו המתמיד".

אחר כך באה ההערכה לציבור

הימאים.

ה. זיידל:

אני רוצה להזכיר לך שאת
לקחת על עצמך, עד שאנחנו
מגיעים למסקנות, לבדוק טענות ולמסור בצורה פרללית.
הערה שניה - למרות זאת, אני חוזר על זה, גם לאחר תיקונו של ח"כ
יודין - שהמעבר בין סעיף 1 לסעיף 2 הוא מעבר חד, כי סעיף 1 מביע
תרעומת על כל הנושא הזה ומיד אחר כך אנחנו מתחילים לתת מחמאות.
אני מדבר על סדר. אני גם משאיר לך את זה, לאחר שבסכמנו, אני
משאיר לך את הסדר.

היו"ר ש. ארבלי:

סעיף 2 ו-3 צמודים אחד
לשני. סעיף 4 יכול להיות
סעיף שני. סעיף 2 יהיה 3 וסעיף 3 יהיה 4 ואחר כך יבוא סעיף 5.
כי הטיפול בסכסוך וכו' צריך לבוא באמת מיד.

י. יודין:

יש לי תוספת. פה כתוב
שהועדה מעריכה את המאמצים
וכו' ואני לא חולק על זה. אני פשוט חושב כאדם שהוא קצת ימאי. אני
חושב שצריך להיות פסוק - אם סבורה הועדה, שיש להשקיע מאמץ מחשבתי
נוסף בפתרון בעיות הנובעות מאופי מיוחד של תנאי העבודה בים ומכוונים
למנוע או לצמצם באופן דרסטי את נשירת הימאים.

אנחנו בבעיה הזו נגענו
רק על קצה המזלג. לפי דעתי הבעיה המרכזית של הימאות הישראלית זה
לא משבר חולף שפרץ עם מכירת אניות נוסעים או בהחלפת אניה קטנה
באניה גדולה. הבעיה המרכזית היא שהימאים שלנו אינם, במספרים גדולים
ובאחוזים גדולים, מחזיקים מעמד יותר מאשר מספר שנים על הים. זוהי
הבעיה.

היו"ר ש. ארבלי:

אתה צודק. אני שאלתי את
השאלה את מר חלבין.

י. יודין:

אם יושבת הועדה היא לא
צריכה להוציא מהשרוול
פתרונות. אבל אם היא מחלקת מחמאות, היא חייבת להוסיף שמוכרח להיות

מושקע מאמץ בחישוב הבעיה וביסודה ובהיקפה המלא לקראת פתרונות לטווח הארוך.

היו"ר ש. ארבלי:
אני מסכימה אתך, על זה אין ויכוח.
הדבר הזה יכול לבוא היכן שאנחנו מדברים על הפנסיה. סעיף 8 מדבר על פנסיה. אני בהחלט מוכנה שפה נוסף את מה שאתה אומר כסעיף נפרד. צריך לחפש דרכים בהחלט ולהשקיע מאמצים כדי לשפר את העבודה של הימאים.

י. יודין:
אני מציע לדבר על פתרונות לטווח ארוך למען מנוע נשירת ימאים מהעבודה.

היו"ר ש. ארבלי:
נכתוב: "הועדה ממליצה בפני כל הגורמים להשקיע מאמץ מחשבתי בחיפוש פתרונות לטווח ארוך הנובעים מאופי מיוחד בתנאי העבודה, למען מנוע נשירה מוקדמת של ימאים".

א. חלביץ:
המילה נשירה כבר נותנת טעם שלילי לכל הנקודה הזאת. אנחנו מסתכלים היום על מקצוע הימאות כמקצוע לא לכל הבאים.

י. יודין:
אני זוכר אותך כשאתה היית יותר צעיר ואני הייתי יותר צעיר ודיברנו שאנחנו יוצרים מקצוע לחיים. ומה יצא? אף אחד לא קבע שזה מקצוע בגיל 30 או 40 או 50, אבל אם תשווה את משך העבודה המנוצל של הימאי והשקעה בכסף בהכשרתו, תגיע לתוצאות. לכן אני מציע שלא נדבר על מוקדמת.

היו"ר ש. ארבלי:
נשאר הנושא שאנחנו שותפים לו, ח"כ דיציאן, נתקשר היום עם צים ונברר את מה שצריך לברר.

הישיבה נועלה בשעה 10.30.